

2. A gyermek a fizparancsolatot mondja, a nyolcadikhoz érve: „... nyolcadik: felebarátodhoz *ne szólj.*“

3. Poncius Pilátus római hejytartóról volt szó. Kit mondunk helytartónak? — kérdi a hitoktató. Gondolkodás után végre jelentkezik egy kis lány: „*A szentelvtartót* mondjuk helytartónak.

4. Az égő csipkebokorban az Úr beszélt, — magyarázza a hitoktató. Közben egy gyermek fecseg, mire hirtelen felszólítja ezt. „Ki beszélt a csipkebokorban?“ „*Kérem, én nem!*“ — felelte zavarában.

5. Hitoktató: „Mi az Anyaszentegyház?“

Gyermek: „Az Anyaszentegyház *sok bány.*“

6. Hitoktató: „Miután az Úr Jézus a kánai menyegzőn a vizet borrá változtatta, mit mondott a szolgálónak?“

Gyermek: „Az Úr Jézus azt mondta: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!“

Kedves Központi Lap!

Nagyon mulatságos, de kellemetlen is lehetett azon nővér helyzete, aki a póstán 9 kilogramm podgyász helyett nagy csomó gombostűt talált. De komoly és éppen nem nevetséges az a tanulság belőle, hogy a kórházakban sok ajándék ilyen gombostű csomaghoz hasonlít. Amikor a szeretet leánya engedély nélkül elfogadja, sikoltozzék csak, mert megbökte vele fogadalmas szívét és Istenért ingyen dolgozó lelkét.

1918. I. 25.

Soror Paupertas.

KÖZPONTI LAP.

Havi közlemények
a magyarországi irgalmasnővérek
számára.

V. évfolyam. 1918. április. 4. szám.

Budapest.

Az irgalmasnővérek kiadása. I., Ménesi-ut 27.

Kérdések — Feleletek.

1. *Ha egy nővér egy napig vagy fél napig fekszik, szabad-e a többieknek a hálóba menni, ott rekreáció módjára beszélgetni, tréfálkozni, sőt mindenfélét bevinni: théát, kávét, rántottát? Egy nővérnek néha hármán is visznek valamit, mert egyik sem tud a másíkról?*

Mindenesetre nagyon szép dolog a testvéri részvét és szeretet, de gyakorlását össze kell egyeztetni a szent szabállyal és szokásokkal. Ezek értlmében csak az vihet valamit a betegnek, akít a szolgáló-nővér ezzel megbíz, s azt viheti, amit rendel vagy megenged. Mindenesetre lehet itt általános, esetleg, bizonyos körülmények között utólagos engedélyről is szó. Központunkban a hálószoza takarításával megbízott nővér látja el az ideiglenesen ott fekvő beteg nővéreket is; hiszen hosszabb ideig úgy sem maradhatnak ott, mert át kerülnek a betegszobába. Ami a beszélgetést illeti, csak félhangon, s inkább csak szükséges dolgok megbeszélése van helyén, hiszen egy napra rendszerint pihenés céljából fekszik le az ember, s akkor örül, ha nyugton hagyják.

2. *Szabad-e a szünórákban könyveket vagy folyóiratokat olvasni? Néhol majd minden nővér hoz magával könyvet s úgy belemérül az olvasásba, hogy alig vesz részt a szünórában. Némelyek írka javítást is ott végeznek. Rendjén van-e ez?*

Nines rendjén, mert a szent szabály világosan azt mondja, hogy „*vidám és szerény beszélgetéssel töltse nek el egy órát.*” — A kölcsonös, testvéri szeretet pedig azt kívánja, hogy ne annyira saját szórakozására, mint inkább nővértársai felüdítésére törekedjék mindegyik, már pedig erről szó sem lehet, ha kiki magának olvas.

KÖZPONTI LAP.

Havi közlemények
a magyarországi irgalmasnővérek számára.

V. ÉVFOLYAM. 1918. 4. SZÁM.

TARTALOM: Áprilisi lelkek. — Az anya és leánya. — Társulati tudósítások. — Útravaló a fiatal nővéreknek. II. — Jellemünk nevelése. IV. — A munkásnő. II. — Piros rózsák szent Vince kertjéből. — Böngészés a családi könyvtárban. — Újabb hírek a Csíksomlyói árvaházból. — Hittani tanfolyam: Isten V. parancsa. — Földrajzi tanfolyam: A vágyölgyi lovagvárak.

Áprilisi lelkek.

Nagyon találóan hasonlítják az emberi kort az évhez. Az álmos gyermekkor a dermesztő telet, az élenk ifjúkor az életerős tavaszt, az edzett férfikor a nyarat, az érdemdús aggkor a gyümölcsös őszt juttatja eszünkbe. Stolz Albán még tovább is megy, és a kedély változásait a lélek időjárásának nevezi. — Amint nem süthet mindig a nap, hanem szélre, esőre is van szükség a természetben, úgy az ember kedélye sem lehet mindig mosolygós.

Van azonban valami veszélyes, válságos is az időjárás változatában, és ez az áprilisi váratlan fagy, szép tavaszi, meleg nap után; az áprilisi záporosó, jégverés, felhőszakadás, nyugodt termékeny eső helyett, amikor a barack-, cseresznye- és szilvafe fehérben díszlik. Ez erőszakos áprilisi változékonyságnak az a szomorú következménye van, hogy minden rügy, bimbó megdermed, a fehér virág lehull, feketén hajlik le a lomb, és gyakori a sírgödör a temetőben.

Ez az úgynevezett áprilisi lelkek képe, kik szelesek és szeszélyesek, mint a szélkakas, kiszámíthatatlanok és állhatatlanok, csak azért, mert túl változékony a kedélyük, mert túlságosan követik a vak szív érzéseit. — Mindennap más eszmékkal kelnek. Amiért tegnap rajongtak, azt ma már elvetik. Amit tegnap megígértek, arról ma már nem tudnak. Mindenbe bekapnak és semmit sem fejeznek be. Ma ezt kezdik, holnap azt vállalják, holnapután mást ígérnek. Olyanok, mint Nabukodonozor király, kiről Dániel próféta mondja, hogy emberi szíve elváltozott és hétféle idő váltta ozott nála. Egyik napon exaltáltak szent Pállal egész a harmadik éig, a másik napon már lesújtottak, mint Jeremiás próféta, amikor Jeruzsálem romjain sírta el síraimát.

Mivelhogy a Központi Lap a múlt év áprilisában megígérte, hogy foglalkozni fog még az áprilisi változékonyaság elkerülésének módjáról, most váltja be ígérteét azzal, hogy — eltekintve a természetfölötti segítő eszközöktől, amelyen az elmélkedés, ima, szentáldozás, szentgyónás Istenben való bizalom, stb. — tíz élet-szabályt ír elő az áprilisi lelkek számára.

1. Szemlélj meg munkakörödet, tisztiségedet.

Míg a fűcsök fickándozik és csiripel, addig a hangya szorgalmasan foglalkozik hangyabolyában; míg a pillangó levele oda szállong, addig a méhecske szorgalmasan gyűjti a mézet. Nem hiába utal bennünket a hangyához a Szentlélek is, amikor azt mondja: „*Eredj a hangyához ó rest, szemlélj, és tanulj bölcsességet tőle.*” (Ez. 40, 6.) 62 ezer lóherevirágot kell megfosztani nektárától és három és fél millió látogatást kell tennie a méhecskének, hogy fél kiló mézet gyűjtsön.

Nem egy léleknek az a szomorú szokása van, hogy

úgy nyilatkozik a saját kötelességéről, mint valami kellemetlen leherről, rabláncról, amely őt a földhöz bilineseli. Ezt kerülni kell, mert elrabolja az életkedv első forrását: a munkakedvet. Hogy minden hivatásnak, munkakörnek megvan a maga keresztje, az oly régi igazság, hogy szinte rösteljük ismételni.

A hivatásszerű munkát akkor is nagyra kell becsülnünk, amikor nem felel meg a légváraknak, melyeket az önszeretettől vezérelt képzelet épített magának. A nehézségeket fogadjuk úgy, mint elkerülhetetlen, magától értetődő dolgot, de kétszeresen tartjuk szem előtt azt a jót, szépet, dicséretreméltót, ami a tisztég lelkiismeretes teljesítésével jár. Némely tehetséges léleknek az a legnagyobb szerencsétlensége, hogy mindenhol szeret foglalkozni, csak saját munkakörében nem. Tegyük mindent a maga helyén, a maga idejében és a maga módjában.

2. Tekintsd mindenkor a személyek és dolgok fény- és nem árnyékoldalát.

A lelkiélet mesterei sokszor ajánlják, hogy — ha egy dolognak 99 árnyék- és csak egy fényoldala volna, — akkor se árnyékoldalait, hanem fényoldalát nézzük. Vannak azonban lelkek, kik hasonlóak a légyhez, mely könnyen átsiklik a szép tükör fénylő lapján, de azonnal megállapodik, mihelyt repedéshez ér vagy foltra talál; míg ellenben a méhecske még a mérges növények virágkelyhéből is csak mézet szí.

3. Fékezd vágyaidat, igényeidet, ha még oly jogosnak látszanak is.

Sok női lelket az a körülmény tesz szerencsétlenné, hogy nem tud határt szabni vágyainak. Innen van az elégedetlenség, az elkeseredettség és az életkedv elvesztése. Gyermeknek sokszor nyújtják ki kezüket a

fényes arany nap vagy ezüstös hold után, s ha megmagyarázzák nekik, hogy ez a kívánságuk nem teljesíthető, sirásra fakadnak. Ilyen nagy gyermekek is vannak, kik vágyaikkal a lehetetlenség körébe akarnak markolni, s ha kijelentik nekik, hogy kívánságuk nem teljesülhet, kígyót-békát kiáltanak arra, aki tudtukra adja, hogy terveik füstbe mentek.

4. *Ne félj a sikertelenségtől.*

A jó Isten nem a sikert, hanem a törekvést kívánja tőlünk. „*Sem az nem valami, aki ültet, sem az, aki öntöz, hanem Isten, ki a növekedést adja.*“ (1. Kor. 3, 7.) Kolumbusz egy új világrészben hitt emberfölötti kitartással; sem gúny, sem üldözés, sem börtön nem volt képes elvenni e hitét. Ha Kolumbusz az első, második és harmadik akadálnál elvesztette volna bizalmát, a tengeren úszó illatos virág sohasem hozta volna meg neki az annyira áhított új föld üdvözetét.

Elérte volna-e egy Galilei, Stefenson stb. sikereit, ha túlságosan félt volna a börtöntől vagy a francia mechanikusok gúnyolódásaitól? Csak dőre lélek lehet abban a hitben, hogy az ő élete mindig a legjobb összhangban fog folyni és sohasem lesznek napjai, amelyekről azt mondhatná: nem tetszenek nekem.

Paul Jean író szellemesen megjegyzi, hogy a viharfelhők is csak addig látszanak feketéknek, míg messziről jönnek; azonnal szürkévé változnak, mihelyt fejük fölért megállnak. Az életben is sok veszély van; az küzd legjobban, aki a jövő veszélynek bátran néz a szemébe, megteszi a tőle telhetőt és nyugodt marad a dolog kimenetelére nézve.

5. *Ne mérkőzzél és ne hasonlítsd össze magad azokkal, akik fölötted, hanem azokkal, akik alattad vannak.*

Az evangéliumi ételszabály: „*Menj és ülj az utolsó helyre.*“ (Luk. 14, 10.) A lelkek a társadalmi ranglétrán sohasem akarnak lefelé, az alattuk levőkre tekinteni, hanem csak a fölöttük kapaszkodókra. Éva sem elégedett meg a maga rangjával; istennő szeretett volna lenni. Lucifer inkább akart fejedelem lenni a pokolban, mint szolga az égben. Ne kacsintgassunk tehát a ranglétrán fölfelé, hanem nézzünk a keresztény alázatosság létráján az alattunk levőkre. Sohasem vagy oly sajnálatraméltó, hogy még szerencsétlenebb ne lehetnél.

6. *Légy következetes.*

Vannak lelkek, kik csupa szeretetreméltóság utáni vágyból és abbéli félelemből, hogy mások kegyéből kiesnek, saját régi, hosszú tapasztalásból merített, helyes meggyőződésüket feladják s így az emberek között szélkakasokká, kaméleonokká törpülnek.

7. *Légy vidám.*

Olyan szent, aki szomorú, az biz' szomorú egy szent, tartja a közmondás. Assiszi szent Ferenc babiloni betegségnak nevezi a szomorúságot, mert aki szomorú, könnyen hajlik a világ örömeire, vígasztalásaira. Hogy pedig víg lehess, szükséged van szeretetteljes szemre, tiszta lelkületre, jóságos szívre és barátságos nyelvre. Utánozd mindig inkább a világos napot, mint a sötét éjszakát.

8. *Tipord lábbal a tetszésvágyat, mint a Szűzanya a kígyó fejét.*

A sátán a paradicsomban nem Ádámra, hanem Évára vetette ki hálóját, mert látta, hogy jó nagy adag tetszésvágy lakozik szívében. Bárcsak Istennek akart volna tetszeni! — Így vagyunk mi is. Társnővérünk minden egyes sikerét jogunk megnyirbálásának, minden kitüntetését jónevünk csorbájának tekintjük. Min-

den elismerő, dícsérő szó, mely társnővérünkre vonatkozik, tör módjára hat szívünkre. Egy szóval, társnővérünk babérkoszorújában látjuk a mi töviskoszorúnkat, mely fejünket szúrja.

9. *Őrizkedjél a tetszésvágy gyermekétől, az irigység- és féltékenykedéstől.*

Míg a szeretet örül mások boldogulásán és előmozdítja azt, addig az irigység és féltékenykedés szomorodik, ha látja, hogy másnak jól megy dolga.

Ez onnan van, mert míg az igazán szerető lélek lelki szeme egészséges, addig az irigyé és féltékeny beteg. Már pedig a szemfájós ember fájdalmat érez, ha a nap sugarainál néz valamire. S mivel ez a betegszemű lélek érzi betegségét, titokban intrikál társai ellen, befeketíti őket. Innen található az a sajátságos tünetemény is az Istennek szentelt személyeknél, ha valaki jól ért pl. a virágok ápolásához, egy gép kezeléséhez vagy más mesterfogáshoz, a világot sem tudják arra bírni az elüljárók, hogy tapasztalatait, mesterfogásait más társnőivel is közölje. Mintha csak patentje volna reá!

10. *Tartózkodjál az indulatosságtól.*

Galenusz, az ókor orvosa, írja, hogy gyermekkorában látott embert, ki ajtaját hirtelen fel nem nyithatván, megharagudott, dühös eb módjára harapta a kilincset, utána a kulcsot, rugdosta az ajtót, tüzes szemmel, tajtékzó szájjal és éktelen kiáltással ég felé fordulva átkozta az Istent. Ez annyira meggyűlöltette vele a haragot, hogy sohasem tudott többé haragudni.

A haragosnak szeme tűzokádó vulkán, — lába reszket, — keze ökölbe szorul, — arca lángba borul, — szeme szikrát hány.

A legszomorúbb benne az, hogy a szülőktől meg-

tanulják a gyermekek, a tanítótól a tanítványok. Nem hiába intett az indulatosság kerülésére ft. Müngersdorf, ki több alkalommal azzal végezte konferenciáját, hogy az indulatos nővér sírjára is ezt a régi német felírást kellene tenni:

Da liegt die Alte, Gott sei's gedankt!
In ihrem Leben hat sie immer gezanckt.
Wanderer geh weg von hier,
Sonst steht sie auf und zankt mit dir.

Az anya és leánya.

Claudia nővérnek, az angersi szent János kórházban.

1644.

Szeretett nővérem! Részvétellel vagyok fájdalma iránt, melyet levertsége és szomorúsága miatt szenved. Remélem, hogy e szenvedést lelkének hasznára fordítja; ehhez kérem teljes szívemből Isten kegyelmét. Szeretném, kedves nővérem, ha el tudna mondani mindent, ami bántja, és a gondolatokat, melyekkel foglalkozik; talán már én is szenvedtem hasonlókat és így segítségére jöhetnék. Kérem legyen azon, hogy e gondolatokat kiverje fejéből és ne társalogjon velük. Halálos ellenségünk, az ördög, gyakran felhasználja ezeket az alkalmakat, hogy szerencsétlen gondolatait besúgja és fő célja, hogy kedvünket vegye Isten szolgálatában, anélkül, hogy észrevennők. De leginkább arra törekszik, hogy megingasson bennünket jó föltételeinkben, sőt gonoszsága néha annyira merészkedik, hogy szent hivatásunk elvesztésére akar csábítani, ami üdvösségünkre nézve a legijesztőbb és legveszedelmesebb dolog.

Ajánlom ezért, kedves nővérem, győzze le teljes erejéből ezt a bántó kísértést, és pedig azzal, hogy kéri a Szentlélek örömeit, mindig foglalatostkodik valami hasznos módon, pontosan megtartja a szabályokat és különösen nagy és odaadó bizalommal viselkedik a jó abbé úr és Magdolna nővérünk tanácsai iránt. Utóbbinak most nem írok külön, de egész szívemből üdvözlöm a többiekkel együtt. Kérem szeressék egymást nagyon és viseljék gondját úgy a kórházi betegeknek, mint különösen egymásnak. Jó Mari-Márta nővérünk iránt részvételt vagyok és hiszem, hogy lázának heve istenszeretét is lángra gyújtja. Úgyszintén Klementin nővért illetőleg is, kinek legközelebb írok.

Jó napot, kedves nővérem! A megfeszített Jézus szeretetében egészen az önöké, stb.

U. i. Adjanak mindnyájan hálát a jó Istennek, kedves nővéreim, hogy pünkösd előnapján oly csodásan megmentett minket, mikor szobánk mennyezete ledőlt és csak annyi időnk maradt, hogy négy lépésnyire visszahúzódhattunk.

Társulati tudósítások.

A grazi központi házból azt az elszomorító hírt vettük, hogy a jóságos és szentéletű igazgató-nővér, a mi szeretett Liebste Schwester Angelánk lemondott a grazi szeminárium tényleges vezetéséről, mert agykora és nagyfokú gyengesége miatt nem képes már a vele járó fáradságok elviselésére. Reichhuber Klára nővér lett utóda a wieni iskolaházból. Néhány hónap óta már vele együtt vezette a szemináriumot.

Nagyon közéről érint mindnyájunkat ez az eset,

hiszen a magyar tartomány különválásaig az összes nővérek lelkébe ő rakta le a hivatási szellem alapjait, ő nevelte a két tartomány minden nővérét.

58 éven át foglalkozott a grazi szeminárium vezetésével, s azt reméltük, hogy még kitartanak erői 60 évi direktorisztsége betöltéséig. De már nem bírta a jó lélek. Mily kár, hogy ily rendkívüli kegyelmekkel megáldott lelkék nem élhetnek örökké köztünk, vagy legalább nem őrizhetik meg munkaerejüket mindvégig!

Itt közöljük a szemináriumban mondott utolsó szavait, hiszen részben hozzánk is intézte.

Meine vielgeliebten Schwestern!

Sage Ihnen für alles „Vergelt's Gott!“ Wandeln Sie in Demut, Einfach und Liebe!

In Demut: das heißt, immer alle Ehre Gott geben; in Einfach: o meine lieben Schwestern, immer nur *ein* Blick, *ein* Wohlgefallen, *eine* Liebe; das heißt: *Gott* muß die Wurzel unseres ganzen Wesens sein. Denken wir an unsere selige Mutter, die gesagt hat: Alles, was *Gott* schickt, muß man als ein Geschenk seiner Liebe mit Ehrfurcht und Liebe annehmen und immer sagen, wenn es der Natur auch schwer ist: Ja, Herr, ja Herr!

Liebe Schwestern, alle Leiden und Opfer sind ein goldener Himmelschlüssel, mit dem wir die goldene Pforte aufsperrern, um mit allen unseren geliebten Seminarkindern einmal in den Himmel einzugehen. Für jedes Leiden *Gott* danken! Wenn auch das Herz weint, so muß die Seele jubilieren!

Wollen Sie mir noch eine Freude machen, so beten Sie alle ein *Te Deum* für das Opfer.

Alle Schwestern grüße ich herzlich und bin stets Ihre Sie innig liebende Seminar-Großmutter.

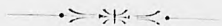
Magyarul:

Kedves jó nővéreim! Azt mondom mindenért: Isten fizesse meg! Éljenek mindenkor alázatban, egyszerűségben, szeretetben!

Alázatban, amennyiben mindig Istennek adják a dicsőséget; egyszerűségben, amennyiben tekintetük, tetszésük, szeretetük *egyre: Istenre* irányuljon; egész lényük Istenben gyökeredzék.

Emlékezzünk boldogemlékű anyánk szavaira: Amit Isten ránk bocsát, úgy fogadjuk, mint az ő szeretetének ajándokát. Ha természetünknek mégoly nehezére esik is, mondjuk: Igen, Uram, igen Uram! — Kedves nővéreim, minden szenvedés és áldozat aranykulcs, mely megnyitja nekünk a mennyet. Nos, ezzel a kulccsal akarom Isten kegyelmével megnyitni a mennyország ajtaját, hogy szeretett szemináriumi nővéreinkkel együtt bemehessünk. Köszönjük meg Istennek minden szenvedést! Bár sír is a szív, a lélek jubiláljon.

Ha örömet kívánnak nekem szerezni, mondjanak el ez áldozatért egy *Te Deumot*, hálaadásul. Szívből üdvözlök minden nővért és szeretettel maradok a szemináriumi nagymama.

Útravaló a fiatal nővéreknek. II.

2. Vigyázzanak maguktartására és sohase lépjék át a bensőséges szerénység korlátait. Még a ragályos betegségeknel is jobban kerüljék a tetszésvágyat világiakkal, főképen másneműekkel szemben. Hogy mennyire fontos ez, abból láthatjuk, hogy szent Vince Atyánk még a szabályokban is óva inti gyermekeit

ettől a veszedelmes női hajlandóságtól, mikor ezt írja: „*Más nemhez tartozókkal szemben — bármilyen alkalommal találkoznak velük, — nagy tartózkodás nyilpánuljon beszédjükben és egész külső megjelenésükben. Óvakodjanak tehát a szeretetreméltóság és nyájasság bármí módon szembeötlő jeleitől és szabják rövidre a beszédet még akkor is, ha tárgyá vallásos stb.* — Ha ez a bensőséges szerénység és tartózkodás világiakkal szemben nem volna rendkívül fontos a mi életünkben — különösen a kórházakban, ahol még több erre az alkalom, — szent Vince Atyánk nem részletezte volna ily tüzetesen a szerénységre vonatkozó utasításait.

De hány fiatal nővér éppen az ellenkezőt tanúsítja szerénytelen viselkedésével, mintha erről mit sem szólna a szent szabály. Hány fiatal nővér társnői körében elég komoly, talán túlságosan hallgatag, sőt barátságtalan is; de mihelyt világiakkal, orvossal, látogatókkal áll szemben, csupa nyájasság, jókedv és szeretetreméltóság. Sok fiatal nővér tudatlanságában azt gondolja, hogy ezzel nyeri meg és biztosítja magának környezeté szeretetét és nagyrabecsülését, pedig éppen e szerénytelen viselkedésével, túl barátságos modorával veszíti el leghamarább.

Jól tudja a világ, mi illik és mi nem illik Istennek szentelt egyénekhez. Ha szemébe dicsérik is kedvességét, háta mögött másképen ítélnék fölötte. Hogy elbiggyék szavamat, elmondok egy idevágó esetet.

Egyik kórházban arról panaszkodott egy fiatal nővér, hogy az orvos nem hagy neki békét, mindig tréfálódzik vele. A szolgáló-nővér — hogy lelki veszélyek elől megóvja, — elvette őt az osztályról. Mint-hogy azonban a nővér gonddal végezte kötelességét a betegeknel, az orvos emiatt kérdőre vonta a főnöknőt.

A szolgáló-nővér tiszteletteljesen, de őszintén így válaszolt: „Azért helyeztem el, mert az orvos úr nem hagy neki nyugtot.” Mire az orvos önmagából kikelve, ingerülten szolt: „A nővérré szükség van az osztályon; adja tehát vissza! Én többé rá sem nézek, de azt kikérem magamnak, hogy ne hozzon többé kísértésbe, ne nevetgéljen és ugráljon itt előttem!” — Ebből aztán megtudta a szolgáló-nővér a teljes igazságot; látta, hogy nem is annyira az orvos, mint inkább a szerénytelen nővér a hibás.

Krisztus követése is ezt mondja: „*Ne hízelegj, ne kedvez, s ne akarj nagy urak között forgolódni!*” (I. 8.)

Addig, míg szerények, tartózkodók a nővérek, mint szent szabályuk és a szent ruha méltósága megkívánja, tiszteletben és becsülésben állnak; nem is jut eszébe senkinek sem, nevetgélni vagy tréfálódzni velük. De mihelyt engednek komoly maguktartásából, vége a tiszteletnek.

Még egy igen veszélyes szírtre vigyázzanak a fiatal nővérek. Sohase öllözködjének ki hitoktatók, orvosok vagy látogatók kedvéért, sem pedig a vizitre vagy az éjjeli virrasztásra. Mennyire fájhat az édes Jézusnak, ha látja, hogy a szentáldozáshoz jó a gyűrölt kolé is, de a vízhez frissen vasalt kell. Egyik-másik ugyan pontosság ürügye alatt teszi ezt, de alapjában nem más ez, mint rejtett teszészvágy kielégítése. Jelenjenek meg mindenkor és mindenütt tisztességes külsővel, hogy a szent ruha tiszteletén csorba ne essék, de amellett meglássék rajtuk, hogy dolgoznak.

A betegeknek és gyermekeknek sokkal élesebb szemük van, mint gondolnák; e feltűnést azonnal észreveszik a nővéren. Egyik nagyobb osztályban történt, hogy a leánykák így beszéltek maguk között:

„Ha hittan van, a k. nővér mindig úgy kicsípi magát.”

— Ez ugyancsak nem szép bizonyítvány a nővérről!

Ugyebár, ismerik nővéreim a szerény ibolyát? Alig látszik ki a földből, egyszerű, lilaszínű fejéskéjét rövid száron hordja. Leginkább bokrok alján nő, s mintha nem tudna eléggé elrejtőzni, nagy levelei mögé dugja illatos virágkelyhét. Azért mégis mindenki szereti és fölkeresi a szerény ibolyát.

Ilyenek legyenek a szeretet leányai is, főkép a fiatal nővérek! Ha valami fölkelti rajtuk az emberek figyelmét, az a valami az erény illata, a világiakkal szemben tanusított bensőséges szerénység és tartózkodás legyen. Ezzel hoznak dicsőséget szent Vince kertjére és áldást egész környezetükre.

A bensőséges szerénység önmegtadással párosulva a legbiztosabb védőbástyája szent hivatásuk és lelkük megőrzésének. Ez az a tövises sövény, mellyel a gondos kertész körülveszi kertjét, hogy avatatlanok be ne juthassanak.

Azért, kedves nővéreim, csak rajtuk múlik! Perc-re se nélkülözzék ezt a védőbástyát, ezt a biztos sövényt: a szent szerénységet.

3. Vigyázzanak és a halálnál is jobban féljenek a bizalmaskodástól, akár orvosok- s ápolókkal, akár a női alkalmazottakkal szemben. Jó lelkük sokkal gyantlanabb, tapasztalatlanabb, semhogy sejlhetné, mily ravasz módon, nem egyszer a jónak ürügye alatt tör a gonosz világ a fiatal nővérek vesztére. Legveszedelmesebb és legádázabb ellensége a hízelgés és bizalmaskodás. Sokakat kerített már ezzel hálójába! Örködve vigyázzanak azét e veszedelmes szírtre, hogy hajótörést ne szenvedjenek. Szent Vince Atyánk konferenciáiban sűrűn inti leányait tartózkodásra a világiakkal szemben; s bár a világ

akkor még nem volt annyira romlott, mint manapság, mégis látszik, mennyire feltette őket annak fagyos lehelletétől. Maga édes Megváltónk is felszólít a túlsók beszéd s ezzel a bizalmaskodás kerülésére, mikor így szól: „A ti beszédetek legyen igen, igen, nem, nem; ami ezen felül van, a gonoszlélektől származik.“

Világosan láthatjuk ebből, mily gonddal kell kerülniök minden fölösleges üres beszélgetést környezetükben. A szent szabály ezt mondja: „*Órizkedjenek a kíváncsi kérdezősködéstől, ne tudakozódjanak a család magánügyeiről, még azon ürügy alatt sem, hogy a szegényeket vigasztalják.*“ Ez a bizalmas kérdezősködés szüli a bizalmaskodást, mely annyi bajnak, botránynak forrása. Viszont maguk se feleljenek az olyan kérdésekre, melyek nem tartoznak tisztsgükhöz, hanem saját személyükre, vagy a társulatra vonatkoznak. Miért kell másoknak tudni, hány évesek, hová valók, kik a szüleik, stb. Bárki legyen a kérdező, feleljenek neki szerényen, de határozottan: „Ilyen kérdésekre nem felelhetek.“ S ha azt kérdi: miért? „Mert nálunk ez nem szokás.“ Vagy: „Erről nem tartozunk számat adni.“ — Kissé kellemetlen az ily válasz, de nagyon igaz a közmondás: A legelső kellemetlenség a legkisebb. Az ily felelettel a legtöbbször mindenkorra kivették a fegyvert ellenfelük kezéből s megóvták magukat hosszabb zaklatásoktól. Hozzá ilyen eljárással tiszteletet is aratnak.

Egyik-másik fiatal nővér azt gondolhatja most magában s talán ki is mondja: Mi rossz van abban, ha megmondom, hová való vagyok? Hiszen tisztességes szülőktől származom. —

(Folytatjuk.)

Jellemünk nevelése. IV.

Benedek: Utolsó beszélgetésünk alkalmával azt állítottad, Skolasztika, hogy a paradicsomi kígyó méregfogának harapása különösen két mély sebet okozott minden női szívben, t. i. a cselszövésre és hiúságra való hajlamot, s hogy szent Teréz bevallása szerint a női szív kifürkészhetetlen jószág, s nehéz az irányítása. — Igazad van; nehéz, nagyon nehéz dolog a cselszövő jellemeket vezetni.

Nem rég értesültem keletindiai misziónárius barátomtól, hogy utazást tett egy sűrű erdőségen keresztül. Amint az erdőség közepén lovagolt, sikoltozó és segítség után kiáltó női hangot hallott. Odalovagolt, hogy a szegény teremtésem segítsen. Fialat nőt látott tépett hajjal és ruhával. Sírva panaszkolta ez, hogy rablók kezébe esett, kik őt mindenétől megfosztották. Kérte, hogy könyörüljön rajta, mert már menni sem tud a gyöngeségtől. Barátom részvétellel lovára ültette a nőt, ő maga pedig gyepelőjénél vezette az állatot. A síró nő nem talált elég szót hálájának kifejezésére s közben-közben irányította őt, hogy a rablók tanyáját kikerüljék. A misszionárius hálás volt ez irányításért s nyugodtan lépdelt a ló előtt. Mikor legkevésbé sem sejtett rosszat, a lovon ülő nő egyszerre hurkot vetett nyakába s leugrott a lóról. Ekkor mindkét oldalról körülvették a rablók, elvitték pénzét, ruháját és lovát, s gúnyt, csúfot üzve belőle, a nőszeméllyel együtt tovább álltak. Skolasztika, milyen jelleműnek látszik előtted ez a nőszemély?

Skolasztika: Álnok, cselszövő asszony.

Benedek: Azonban férfiak között is találhatók

ilyenek. Ilyen férfi volt az a Heródes is, kit a szelíd Jézus „rókának“ nevezett. Vagy; ha családunkból is szeretnél ilyen jellemet ismerni, olvasd el évkönyveink „Pologne“ című kötetének 41-43. oldalait.

Skolasztika: Miben áll ez a hamis, cselszövő jellem?

Benedek: A cselszövő jellemet inkább körülírni lehet, mint meghatározni. Az őszinte, egyenes jellemnek az ellentéte. A hamis jellemek tulajdonsága először, hogy arra töreksenek, hogy kedvező színben állítsák magukat a világ elé, s hibáikat, gyarlóságukat eltitkolják, elrejtik. Azon iparkodnak, hogy másokra mindig kedvező benyomást tegyenek, mások csakis jót tudjanak és beszéljenek róluk. — Nem ismerik be, hogy nekik is vannak gyarlóságaik, s ha mások mégis fölismerik bennük, mindent elkövetnek, hogy ne beszéljenek róluk.

A cselszövő jellem második ismertető jele bizonyos általános, kétértelmű — s ha szükséges — hazug beszéd. Szereti az oly kifejezéseket, melyeket csürnicavarni lehet, s mások félrevezetésére alkalmas. Például, ha azt kérdezed tőlük, nem tudnának-e ebben vagy abban felvilágosítással szolgálni, bátran felelik: Bizony nem tudok! — azzal a mellék gondolattal: tudnám, de nem akarom megmondani.

Harmadik ismertető jele bizonyos furfangos lelkület. — Saját hibáját másokra tolja, másokat gyanuban hagy anélkül, hogy lelkiismerete felszólalna emiatt. Például, ha összetör valamit egy ilyen hamis lélek, oly ügyesen adja az ártatlant, hogy mindenki másra gondol.

Skolasztika: Mi e cselszövő, ravasz jellem gyökere?

Benedek: Nem is egy, hanem három mérges gyö-

kere van. — Az egyik a kevélység, hiúság. Ilyen jellem valami tisztséget, előnyt akar szerezni. Nem csak a világban fordul ez elő, hanem a szerzetes társulatokban is. Például az ily cselszövő lélek főnöknő vagy legalább is első nővér szeretne lenni a munkakörben. — A második mérges gyökér a gyűlölet és bosszú. Valaki akarva nem akarva megsértette kevélységét; megbosszulni szeretné magát. Mivel jobb alkalmat nem talál, a saját hibáját ellenlábására tolja. — Harmadik gyökér az a sajtáságos passzió és öröm, melyet a cselszövő akkor érez, ha sikerül társnőit békétlenségbe, viszályba kevernie, kigondolt, sejtett vagy tényleges hibák nagyításával befeketíteni valakit elüljáróinál.

Skolasztika: Nem alkalmatlan és veszélyes-e az ilyen a mi társulatunkban?

Benedek: Jobb, ha ilyenek egyáltalán nem is lépnek be, mert vezetésük sok nehézséggel és kellemetlenséggel jár. — Nem hiába mondja a Szentlélek: (Péld. 18, 13.) „Aki rejtegeti hibáit, azt nem lehet vezetni.“ Az orvos sem gyógyíthatja meg azt a beteget, aki nem fedi fel előtte összes fájdalmait, sebeit, mivel hamis a diagnózisa és ennélfogva gyógykezelése is. Még fontosabb ez a lelki életben. Sok-sok kellemetlenségtől, nehézségtől megóvhatnák az elüljárók a rájuk bízott társaságot, házakat, alattvalókat és különösen magukat, ha jól ismernék alattvalóikat, azok képességeit és gyarlóságait, fény- és árnyékoldalait. Sohasem fogják ugyan iskolába küldeni az olyan nővért, ki a főzést jól érti és azt, ki a tanítói pályára készült, de a házvezetéshez nem ért, a konyhába tenni; de fő, hogy ne csak a nővérek képességét, szaktudományát, hanem személyiségét is jól ismerjék. Miért fontolgatják Isten előtt az elhelyező elüljárók, megfelel-e ez a nővér erre

vagy arra a tisztségre, állásra, munkakörre? — Ha már most az illető nővér mindezideig a ravaszt adta, tetette magát, nem annak és nem olyannak mutatta magát, mint amilyen tényleg, — ha csak félig ismerik őt s oly házba teszik, oly tisztséget bízhatnak reá, mely nem neki való, s a ház, tisztség, munkakör, pusztulásnak indul; ki felel érte a jó Isten előtt? Bizonyára az, aki álnokul tetette magát.

Plutarchusz pogány volt, mégis ezt mondotta a cselszövő jellemről: „Ilyen tettetők oly helyzetbe jutnak, mint a szegények, kik szegénységüket palástolják és oly költsékezést visznek végbe, amelyhez sem módjuk, sem pénzük nincs; egy ideig tartják magukat, azután tönkremennek.” Ilyenek erkölesi tekintetben azok, kik szegények az erényben s mégis erényeseknek akarnak látszani. Az ilyen sokszor bizalmi vagy olyan helyre küldik, mely nagy erényt tételez föl, hiszen így értesültek róla. A következmények azonban megmutatják a szomorú valóságot, hogy bizony, alaposan csalódtak benne. Az ilyen egyén hajótörést szenved. Miért? Mert nem volt őszinte, mert nem ismerték őt!

Skolasztika: Talán én is ilyen kaméleon bőrt hordok magamon; mit tegyek, hogy levessem?

Benedek: A kígyó úgy veti le kígyóbőrét, hogy nekimegy egy lyuknak az épületben és elszántan keresztül húzza testét rajta; ő bemegy, de a bőre kint marad. Neked is elszánt akaratod legyen, s valahányszor elüljáróhoz készülsz bemenni, kaméleonbőrödet hagyd kint az ajtó előtt.

Jól tudod, hogy a királyoknak és hercegeknek házi orvosuk van. Ez mindig közelükben tartózkodik, hogy ügyeljen az illető magas személyiség testi egész-

ségére és távol tartson tőle mindent, ami ártana neki. Lelkünknek is ily házi orvosra van szüksége, s ez nem csupán a gyóntató atya, hanem az elüljáró is. Azért van a társulat úgy szervezve, hogy több elüljárótok is van; s ha egyikhez nincs bizalmad, a másikkhoz fordulhatsz. Semmi sem válságosabb a beteg lélekre, a nővértársakra, sőt az egész házra nézve, mint, ha valaki lelki betegségeit olyanokkal közli, kiknek sem isteni hatalmuk, sem hivatásuk nincs, hogy meghallgassák vagy meggyógyítsák őket. A hivatlan lelki segélyzőnek még az ajtó mögött is helye.

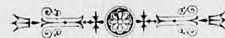
Skolasztika: Belépésem alkalmával én is úgy akartam tenni, mint a kígyó, de kaméleonbőröm mégis csak rajtam maradt, magammal hoztam a társulatba. Mitévő legyek most?

Benedek: Még mindig jóvá teheted hibádat.

Skolasztika: A kémkedő szellem nem a cselszövő jellem árnyékvonása?

Benedek: Ha valamelyik nővér lelkiismeretbeli kötelességének tartja föltárni az elüljárók előtt a társulat ellen elkövetett árusításokat, hűtlenségeket vagy a világgal való paktálást, ez még nem cselszövő jellem, hanem a szent hivatás szeretete; de igenis, cselszövés, ha valamelyik nővér üzletszerű feladatának tekintí, hogy másokat megfigyeljen, kifürkésszen, megleljen ama célból, hogy följelentse és bemártsa az elüljárók-nál.

(Folytatjuk.)

A munkásnő. II.

Vegyük még ehhez a hiányos, rendetlen, elégtelen táplálkozást s hozzá, ami a család nőtagjait illeti, azt a megrögzött fölfogást, hogy nekik sokkal kevesebb táplálék kell, mint a férfiaknak, és illik bármivel is beérniök, — és megértjük azt, hogy a munkásleányok oly vérszegények, gyöngék, minden bajra hajlamosak, mert szervezetük híjjával van a szükséges ellenállóképességnek.

A munkásnők rossz táplálkozásának főoka természetesen az alacsony munkabérek okozta rossz anyagi viszonyokban keresendő. Tetézi a bajt az, hogy gyakran a család összes nőtagjai a házon kívül, kenyérkeresettel vannak elfoglalva, a házi munkával alig foglalkozhatnak, sőt a fiatalabb nemzedéknek már sem ideje, sem alkalmja nincs arra, hogy a családban a helyes főzést, házvezetést megtanulja és így ezekhez nem is ért.

Nagy hiba az is, hogy a mi népünk nagyvárosban úgy, mint vidéken, a külső cifrázkodást általában az egészséges táplálkozás és lakás rovására űzi.

A munkásleány testi fejlődésére, egészségére legkárosabb mégis a túlkorán kezdett, erejét fölülmuló kenyérkereső munka. — Már iskolásleány korában sem töltheti pihenéssel szabad idejét; rendszerint ugyancsak ki kell vennie részét a házimunkából, a kisebb gyermekek dajkálásából, sőt az iskolás gyermekek ipari munkája sem tartozik nálunk a ritkaságok közé.

Amint azonban tankötelezettségének eleget tett, azonnal pénzt kell keresnie. Még gyermek, és már ki

van taszítva a létért való küzdelembe. Jó volna még előbb valamit tanulnia, hogy biztos kenyér legyen aztán kezében, de nem lehet; hamarább jövedelmez a gyárimunka. — Legtöbbször a szükség az oka a munkásgyermekek korai kenyérkeresetének, de akárhányszor a szülők kapzsisága, a belátás, áldozatkészség hiánya részükről.

Így a fiatal leány életét ezentúl a gyárak, raktárak, varrodák poros, sötét, sokszor mérges anyagoktól telt levegőjében éli le, napi 9-10 órai, sőt még hosszabb munkában, ami annál rosszabb ránézve, minthogy a fiatalok fejletlen szervezete az egészségére káros behatásokkal szemben, mint szakemberek kimutatták, sokkal kevésbé ellenálló, mint a felnőtteké. — Mindezek a szomorú körülmények együttesen okozzák a munkásleányok korai megrokkánását, nagy halálozási arányszámát.

3. Még gyászosabb eredményekre jutunk, ha azt vizsgáljuk, hogy hatnak ezek a viszonyok lelki világuk fejlődésére. Hátrányos erre már maga az idejüket teljesen lefoglaló gépies munka, amely értelmüket alig fejleszti, mindig csak részmunka, azért a siker, az öröm érzetét nem kelti föl, mint egy egészen önállóan elkészített munka; és minőség tekintetében is messze mögötte marad a háztartási munkáknak, melyek beosztást, megfontolást tételeznek föl és a női lelkületnek egyébként is sokkal jobban megfelelnek.

Legnagyobb baj azonban, hogy teljesen éretlenül, mielőtt ítélőképességük, jellemük megállapodott volna, mikor nevelésre, felügyeletre legjobban rászorulnak, már kikerülnek a család védőszárnyai alól, ki vannak dobva az életbe. Vallásos hitük, amely legnagyobb erejük és támaszuk kellene, hogy ily nehéz körülmények

között legyen, sokszor már a családban meginog; hiszen tudjuk, hogy a munkáscsalád férfitagjai mennyire az istentagadó szociáldemokrácia hatása alatt állanak.

De mit várhatunk még a vallásosan nevelt gyermeklánytól is, ki egyszerre vallásgúnyoló férfimunkatársak és följobbvalók közé jut, vagy akár csak hitüket, erkölcsüket vesztett nők közé is, kiknek ördögi gyönyörűségük telik abban, hogy lerontsák, ami vallásosságot az iskolai hitoktatás, a jámbor anya a leányka lelkében fölépített. És mit várhatunk tőle az élet ezer kísértései közepette, ha a hit tiltó szava elvesztette előtte erejét, tekintélyét? Ezek a kísértések oly számosak és oly veszedelmesek, hogy nem csoda, ha ilyen körülmények között legtöbbjük áldozatul esik.

Gondoljunk csak arra, hogy ily fiatal korban mily veszélyes rájuk a teljes szabadság, az együttdolgozás nap-nap mellett laza erkölcsű férfiakkal, kik aztán hazakísérgetik, sokszor késő este. Mily lelkiismeretlenül visszaélnék tapasztalatlanságukkal, gyöngeségükkel, függő helyzetükkel a munkavezetők és munkaadók, vagy az úri osztály férfiai, kik közprédának tekintik a munkásnőt! Mennyire eltompítja erkölcsi érzéküket társnőik rossz példája, a förtelmes társalgás, amely a női műhelyekben általában folyik.

Hogy milyenek az erkölcsi viszonyok a munkásnők között sok fővárosi gyárban, de a vidéken is, arról beavatottak elrettentő adatokkal szolgálhatnak. Annyira megromlott köztük a közszellem, hogy már nem is a bűnnek, hanem az erénynek kell szégyenkeznie, csúfolást, üldözést szenvednie.

Bizonyos idő múlva a munkás leányok legnagyobb része férjhez megy. Vajjon jobbra fordul-e

akkor sorsuk? Kevés a remény hozzá. A legtöbbje minden tekintetben rosszul felkészülve lép házasságra.

Először is kelengyéjét részletfizetésre kell vásárolnia, mert hiszen a munkásleány béréből megtakarításra nem telik; ez az adósság pedig megyeti a család nyomorúságának alapját. A háztartási munkákat hogyan tanulhatta volna meg, mikor ifjúságának erre való idejét a gyárban töltötte? Nem tud tisztésesen főzni, takarítani; varrni; fogalma sincs jó beosztásról, háztartási költségvetésről, takarékoságról, s a többi százféle szükséges dologról, amelyek ismerete nélkül a háziasszony tönkreteszi családját is, önmagát is. Mikor pedig a gyermekek számának növekedésével a férj keresete már alig futja a szükségésekre, szívesen visszamegy a gyárba, ahol leányéveit töltötte. De milyen baj ez reá és családjára nézve!

Megkezdődik most életében az a kétfelé tartozás, mely mártiromságát okozza. A férje, — ha nehéz napi munkáját elvégezte, — pihenhet, szórakozhat; de őrá akkor még háziasszonyi és anyai kötelességei várnak.

S vajjon mit jelent ez a munkásasszonyra nézve?

Aszerint, hogy milyen messze lakik a gyártól, fölkel naponként $\frac{1}{2}$ 4, 4, 5 órakor. Elkészíti a reggelit, fölkelti a gyermekeket, felöltözteti őket, kiszolgálja férjét, viszi a gyermekeket az iskolába, a bölcsődébe vagy valamely családhoz, ahol fizet értük, és azután siet a munkába, — hiszen $\frac{1}{2}$ 6, 6, legkésőbb $\frac{1}{2}$ 7 órára ott kell lennie. Ott aztán szakadatlanul dolgozik, kivéve a tízóraiásra fordítható néhány percet. — Némely gyárban gondoskodnak róla, hogy a magával hozott ebédet megmelegíthesse, máshol azonban csak hideg ételt ehet napról-napra, és a legtöbbnek haza kell sietnie, mert ebédet kell adni családjának, talán csecsemő-

jét táplálnia, vagy valamely beteg vagy öreg családtagot ellátnia; maga is eszik valamit sebtiben, aztán siet vissza, hiszen milderre csak egy, legföljebb másfél óra ideje volt. Itt a pár pernyi ozsonna-időn kívül dolgozik ismét esti 6 vagy 7 óráig. Hazamenet bevásárol, összeszedi a gyermekeket, kiket elhelyezett, megfőzi a másnap ebédet, ami aznap még előbb vacsorául szolgál. És még jó, ha főtt ételre telik! Hány munkás-háztartásról tudjuk, hogy meleget csak vasárnap esznek!

Most este kezdené meg aztán életét mint háziasszony, feleség és anya, ha ugyan erre még ereje volna. Pedig még mennyi dolog vár reá! — Foglalkoznia kell gyermekeivel, varrni, foltozni, mosni rájuk. Nagyobb tisztogatást, takarítást is kell végeznie, erre nem elég az este, megtoldja az éjszakával, és a vasárnappal. Napi munkaideje a legtöbb ilyen munkásasszonynak — a háziteendőket is beleszámítva — 16 óra, de lehet 18, 19 óra is. Mennyi idő marad fáradt és agyonzaklatott teste, lelke pihentetésére?!

Hogy tudjon az ilyen asszony férjének és gyermekeinek kedves, lizta, vidám otthont nyújtani, hol lelkük a munka után megpihenhetne, felüdülhetne? Hogy tudjon türelmes, bölcs nevelője lenni gyermekeinek ez a szegény, agyonhajszolt teremtés? Bizony, ha nincs vasból a testi és a lelki ereje, elhanyagolja házáat, és nem csoda, ha a legtöbb munkásember menekül sívár otthonából a szociálista szakszervezetekbe vagy a koreszába.

Gyermekeire pedig elveszti befolyását, hiszen kora reggeltől késő estig nem is látják egymást. És milyen nehezére eshetik annak a szegény anyának, mikor beteg gyermekét kell otthon hagynia, kihez leg-

jobb esetben a szomszédasszony néz be, ha el nem felejtí. Milyen kedélyállapotban mehet ilyenkor munkája után, mikor szíve és gondja otthon van, a szeretett beteg mellett!

Szomorú és végzetes következményekkel jár a kenyérkereső munkásasszonynak ez a kiszakítottága családjából. Gyermekeinek sem testét, sem lelkét nem ápolhatja, úgy, hogy a munkásosztályban a gyermekek ép olyan mértékben durvulnak és züllemek el, amilyen fokban lefoglalja az anyát a kenyérkereső munka.

De az egész nemzeti erőit is károsítja a munkásnőnek ez az állapota. Feltűnően nagy ebben az osztályban a csecsemő és gyermekhalálozás, ami természetes, mert hiszen az anya nem tudja és nem is ér rá gyermekét gondozni. Sőt testi ereje megviselt lévén, sokszor már gyöngye gyermeket hoz a világra, és az életben maradtakra is csak az elsatnyulás vár. Mennyire fontos volna tehát az anyaság védelme nemcsak a családi élet és gyermeknevelés, hanem a nemzet jövőjének szempontjából is!

(Folytatjuk.)

Piros rózsák szent Vince kertjéből.

Az angersi nővérek vértanasága.

4. A végzetes eskü.

A forradalmi eszmék megvalósítása rohamlépésekben haladt előre. Az alkotmányozó nemzetgyűlés — hogy az ország nagy pénzszükségletén segítsen — lefoglalta az Egyház vagyonát. Vagyona lefoglalása után az Egyház ellátásáról is az állam gondoskodott.

Elrendelte a nemzetgyűlés, hogy a plebánost a község, a püspököt a megye közönsége válassza felekezeti különbség nélkül, de hivatalát csak az a pap tarthatja meg, aki az *Egyház polgári alkotmányára* leteszi az esküt.

A szentséges atya azonban elvetette az Egyház ügynevezett polgári alkotmányát és az eskü letételét is eltiltotta, amiért a papságnak alig egy harmadrésze vetette alá magát a nemzetgyűlés önkényes határozatának. Így a hívők lábora is kettészakadt; míg egy részük a szentszék kijelentéséhez híven csak azon papokat ismerte el vezetőiül, kik a polgári esküt le nem tették, addig az elpártolt, alkotmányos papok hívei emezek ellen fordulva, nem egyszer dühös szidalmakkal, sőt tetteleges bántalmazásokkal akarták őket az igaz útról eltántorítani.

XVI. Lajos bukása után ez eskü letételét az egyházi társulatokra is kötelezővé tették s mindazok a kik valamelyes állami nyugdíjra vagy fizetésre számíthattak. Az eskü megtagadása a segély megvonását, később még száműzetést, sőt halált is vonhat maga után.

Az 1792. év nagypéntekén kimondolta a nemzetgyűlés az összes szerzetesrendek és társulatok felfüggesztését, melyek tanítással foglalkoznak, később még azokat is, melyek a betegek ápolásában működnek. Egy alkotmányos püspök ajánlatára az egyházi és rendi öltözetek viselése is eltiltatott.

E rendeletben az összes szerzetesrendek elsorolásában nem szerepelt ugyan a szeretet leányainak társulata, de ki volt zárva, hogy kivételt képezhetne az általános törvény alól. Valószínűleg csak azért hagyták ki a listából, hogy a kórházi hatóságoknak időt és módot nyújtsanak arra, hogy tovább tartsák meg őket működési körükben.

Az általános főnökök nem is álltatták magukat hiú reményekkel, hanem csodálatos megadással tekintettek szent Vince két családjának szétszórása, megsemmisítése elé. Deleau anya maga közölte leányaival a lesújtó határozatot. Megható egyszerűséggel és nyugalommal tárva eléjük a helyzet aggasztó voltát, nagyon helyes és határozottan körvonalozott utasításokkal adott nekik arra nézve, hogy a bekövetkező eshetőségekben miként járjanak el. Íme a körlevél, április 9.-ről:

Kedves Jó Leányaim!

Értesítenem kell önöket, hogy e hó 6.-án, nagypénteken, a nemzetgyűlés kimondotta az összes egyházi és világi testületek eltörlését és betiltotta egyenruhájok viselését. Ámbár külön nem nevezett meg minket, azért ez reánk is vonatkozik. Kedves leányaim, imádjuk keresztény megadással Isten végzéseit és tisztelettel hajoljunk meg gondviselő akarata előtt, mely bizonyára örködik felettünk. Addig is, míg bevárjuk a nemzetgyűlés erre vonatkozó rendeleteit, és a törvényhozó urak részéről igazságos és méltányos intézkedéseket reménylünk, a következőkre kérem kedves leányaimat: 1. Ne hagyják el szegényeik szolgálatát, hacsak nem kényszerítik reá. 2. Ha kényszerítik önöket, hogy a királyi szentesítés után azonnal levessék társulati öltözetüket, kérjék az illetékes hatóságoktól első világi ruháik költségeit. Minthogy ez csupán polgári törvény, (s nem ütközik az Egyház rendeleteibe), engedelmeskedhetünk neki, de egyszerűen és szerényen öltözködjének, amint keresztény leányokhoz illik. Egy szóval, hogy a szegények szolgálatát folytathassák, készségesen fogadjanak el mindent, amire a jelen körülmények között becsületben felszólítják, föltéve, hogy nem ütközik a vallás, az Egyház s a lelkiismeret törvényeibe. Mihelyt a király szentesítette e reánk vonatkozó törvényt, azonnal értesítést küldök arra nézve, mihez tartsák magukat szent fogadalmainkat illetőleg.

Különösen arra kérem, hogy el ne csüggedjenek és

ne veszítsék el bátorságukat. Kettőzzék meg hitüket, bizalmukat, imáikat, mást nem tehetünk.

Számítok rá, hogy nem feledkeznek meg számtalan nehézségeinkről, és legyenek meggyőződve, hogy az önökét is magaméva teszem s szünet nélkül foglalkozom velük, mert a legőszintébb szeretettel leszek mindenkor

Kedves Jó Leányaim

alázatos szolgálója és szerető

Deleau Antónia nővére.

Ez egyszerű, nagyon világos utasítások meghatározták tehát a nővérek magatartását a forradalom rémes napjai alatt. Nyugodtan maradjanak meg hivatási munkáiknál, mintha mi sem történnék. Ha öltözetüket betiltanák, okvetlenül kérjék a világi ruhák költségeit; ezen előre nem látott nagy kiadás ugyanis bizonyára meggondolásra és a dolog halogatására készletli majd a hatóságokat.

Az általános főnök, Cayla úr eközben rendkívüli tanácsot hívott egybe, melyen a rendes tanácsstagon kívül Párizs összes szolgáló-nővérei és az anyaház idősebb nővérei is részt vettek. Arról volt szó, hogy mindenről gondoskodjanak és mindent elintézenek azon esetre, ha tényleg bekövetkezik a társulat előre látható szétszórása, hogy készületlenül ne találják őket az esetleges gyors és hirtelen hatósági intézkedések.

Deleau anyát kérte föl a tanács, hogy e határozatokat leányaival közölje. Meg is tette, 1792. április 18.-áról kelt következő körlevelében.

Kedves Jó Leányaim!

Jelen helyzetünk szükségessé tette, hogy megtegyük a kellő intézkedéseket egyrészt az egyöntetű eljárás biztosítására, másrészt, hogy elkerüljük az esetleges panaszokat és elégedetlenségeket, melyek anyagi érdekek miatt

keletkezhetnének. Ha válni kényszerülünk, szükségképen osztozkodnunk kell mindazon javakon, melyek az egyes házakban a társulat tulajdonát képezik; nagyon vigyázzunk azonban, hogy semmit el ne vegyünk, ami a szegényeké, hiszen mindig élt köztünk az igazságosság és becsületesség szelleme.

De mily arányban történjék ez elosztás? Ezt kellett meghatározni és erről tanácskoztunk az anyaház idősebb nővéreivel és a párizsi szolgáló-nővérekkel közösen tartott gyűlésünkön, főtisztelendő generális-atyánk és igazgató urunk elnöklete alatt. Kérem tehát, ehhez alkalmazkodjanak, kedves leányaim, de semmit se osszanak el a királyi szentesítés előtt, hanem maradjanak nyugodtan helyükön mindaddig, míg lehetetlenné nem válik.

E gyűlés határozatai.

1. A szemináriumi nővéreket a törvény szentesítésig megtartjuk.

2. A tényleges osztozkodás csak a szentesítés után történjék, de elő kell készíteniök olymódon, hogy minden nővér részét a fehérmemből és egyéb magukkal vihető javakból külön csomagolják s ellátják a nővér nevével. Mindamellet a szolgáló-nővér zárva tartja az elosztás napjáig, mely csak a szentesítés után következhetik.

3. Néhány erre kijelölt nővér legyen tanuja az elosztás igazságos voltának, hogy az elégedetlenséget megelőzhessék.

4. A nem fogadalmas és tizedik hivatás-évüket be nem töltött nővérek visszakapják a magukkal hozott kelegyét, s erről a társulatnak elismervényt állítanak ki. A rájuk eső rész pedig a társulat anyaházára száll.

5. Ha e fiatal nővérek inkább a többiek osztalékából akarnák kivenni részüket, úgy kelegyjök a társulatban marad, ők pedig egy negyedrésszel kevesebbet kapnak, mint a 10 és 20 év közöttiek.

6. A 10. és 20. hivatási év között egyformák a részek. 20-tól 40-ig egy negyedrésszel többet, negyven évesnél idősebb nővérek egy harmadrésszel kapjanak többet, mint ezek.

7. Ha a felosztatott házak nővérei új házakban egye-

sülhetnek, ismét közösen használhatják a javakat s ezek ismét a társulat tulajdonát képezik.

8. A társulatra, azaz anyaházra szálló összes föntemlített javak arra szolgálnak majd, hogy a szükségbe jutott vagy elbocsátott nővéreken, vagy azokon, kiktől megtagadták holmijok elvitelét, segítsen.

9. Az anyaház csak az itt levő nővérek között osztja ki javait, mert a betegesek nagy száma, a három év óta tartó rendkívüli és óriási kiadások, a segélyek és jövedelmek jelentékeny csökkenése miatt lehetetlen, hogy az országban levő 3000 nővér segítségére lehessen, kivéve, — mint említettük, — azokat, kik rendkívüli körülmények folytán nagy szükségbe jutnának.

10. Azon esetben, ha a társulat fennmaradna, és csak öltözetünket kell megváltoztatnunk, a fiatal nővérek ne használják a magukkal hozott ruhákat, hanem tegyék el őket újabb eseményekig.

(Folytatjuk.)

Böngészés a családi könyvtárban.

3. A misszionáriusok Magyarországon, Mária Terézia idejében.

Ahol épp most zajlott le a rettenetes orosz háború, ott két nagy virágzó tartománya volt a misszióspapok kongregációjának és a szeretet leányainak: a híres lengyelországi provincia a varsói központi házzal, és a litvániai tartomány a vilnai központtal.

De Gonzaga Mária Lujza, ki ifjúkorát Párizsban töltötte, s mint a hölgyek szeretet-együségének buzgó tagja, úgy Depaul szent Vincét, mint De Marillac Lujzát jól ismerte. II. János Kázmér lengyel király neje lett. Mint királyné, arra kérte szent Vincét, hogy küldjön neki néhány misszióspapot. Szent Vince meg is tette. 1651-ben odaküldte Lambert urat, saját asszisz-

tensét, Desdames subdiakonust, Guillot klerikust és Posny laikus testvért. 1654-ben a királyné rájuk iratta a kegyurasága alatt lévő Szent-Keresztről nevezett plébániát Varsóban. 1652 januárjában küldték szent alapítóink az első irgalmasnővéreket: Moreau Margitot két társnővérel Varsóba. Ez volt az első mustármag, amit lengyel földbe vetett el szent Vince.

E mustármag kihajtott, mert szent Vince nem engedte, hogy kiszáradjon. Nagy mustárfává lett. 19 misszióház telepedett le e mustárfa árnyékába a tulajdonképeni Lengyelországban és 18 misszióház Litvániában.

A varsói központi házhoz tartozó misszióházak között olvassuk a Wien, Vác és Nagyszombat neveket is.

Az isteni Gondviselés Slivicki vizitátor alatt Varsón át akarta plántálni a misszióspapokat és az irgalmasnővéreket Magyarországra és Ausztriába, ha ismeretlen irigy és féltékeny kezek (még nem II. József!) meg nem akadályozták volna a hat kijelölt irgalmasnővér letelepedését és el nem pusztítják a három misszióház alig 5-6 évi létezését. (Lásd Debras generális körlevelét.)

Migazzi bíboros wieni érsek és váczi püspök Mária Terézia kezdeményezésére először a wieni, később a váczi szeminárium vezetésére kért misszióspapokat. 1760-ban érkeztek Hussarenski Tamás, Hardelay János és Tylan Ignác Varsóból Wienbe, hogy az érseki szemináriumot átvegyék.

Tylan Ignácra feljegyezték az évkönyvek, hogy kérvényében, melyben a missziókongregációba kért felvételt, ezeket írta: „Ad quam nos humiliter a Deo vocatos esse confidimus.” — „A mi alázatos bizalmunk,

hogy a jó Isten e társaságba hív." Felvetele után Varsóban végezte kétéves noviciátusát és tanulmányait, s fölszentelése után majd a Krakkó melletti Stradomba, majd Przemyslbe küldték. Mindenütt igazi karthauzi életet élt. Midőn Samborból Przemyslbe küldték és a konyhában is meg kellett volna fordulnia, azt kérdezte, hol van a konyha. „Hiszen sokáig volt abban a házban és azt sem tudja, hol van a konyha?” — mondták neki. „Az igaz, — felelte, — de míg én Przemyslben voltam, sem szemem nem látta a konyhát, sem lábam nem lépett be oda.” Innen Wienbe, onnan Vlnába küldték. Midőn II. József az Ausztriához tartozó Sambor-i szemináriumból kiűzte a misszionáriusokat, tekintélyes világi és egyházi férfiak mindenféle kitüntési és javadalmi ígéretekkel arra akarták bírni Tyliánt, hogy maradjon ott, mint világi pap. Ő azonban mindíg csak azt felelte: „Én élni és halni akarok a kongregáció kebelében, mert az az én anyám, kinek sokkal tartozom; nincs a világon az az ember, aki engem eltántorítson tőle!” — Meghalt 1786-ban, a lublini misszióházban.

Alig, hogy megkezdték működésüket az első misszióspapok a wieni érseki szemináriumban, máris új három papot kért a bíboros érsek a váczi szeminárium számára.

A három váczi misszióspap közt volt dr. Churchowski Adalbert is. Az első lelkigyakorlatokon, melyeket ez a misszióspap növendékeinek tartott, résztvett a bíborosérsek is, általános helynökével és az egész káptalannal együtt. Az egyházmegyei papok annyira becsülték, hogy a közelebbi plébániák lelkipásztorai a szünnapokon vendégül akarták látni növendékeivel együtt; a távolabbiak szekérszámra küldtek a szemi-

náriumba anyagi segítséget, vagy pedig misét mondtak érte. Midőn távozott a váczi szemináriumból, az egyházmegyei papok le akarták beszélni szent hivatásáról; de ő ilyen beszédekre süket maradt; nagylelkűen meghozta az áldozatot s visszatért Varsóba.

Churchowski egyik rendtársa volt Váczott Koczani Miklós; Przemyslben halt meg, ahová őt elüljárói Vácztól áthelyezték.

Ugyanez időben kért Magyarország akkori primása, Barkóczy Ferenc is négy misszióspapot saját szemináriuma számára, mely akkor Nagyszombatban volt. Ez a szeminárium abban az épületben volt, ahol kedves nővéreink most az érseki fiúárházat vezetik.

De nemcsak hazánk három papi szemináriumában működtek a lengyel misszionáriusok, hanem a missziókban is. 1682-ben írja Jolly generális atya körlevelében Godquin úrról, ki két évvel sz. Vince halála előtt lépett be: „Nagy vigasztalásunkra szolgálnak a hírek, melyeket a három misszióházból kaptunk. Godquin Pál úr írja, hogy miután visszatért a missziókból, melyeket a Magyarország határát képező hegyek lakóinak tartott, hol nagyon sok jó létesült, Krakkó környékére utazott.” —

A misszionáriusok nagy erényére vall, hogy se szóval, se írásban nem hagyták az utódokra azon személyek vagy társaságok neveit, kiktől a generális atya által említett irigységet, féltékenykedést kellett elszenvedniök, mely távozásukat okozta.

Újabb hírek a Csíksomlyói árvaházból.

Kedves jó Központi Lapunk!

Tudva és többször tapasztalva, mily meleg részvétellel, élénk érdeklődéssel kíséred teid sorsát, háborús hazánkból ismét közlök veled egyetmást.

Bizony, nálunk decemberig még erős háborús szelek fújtak. A szép őszi napokon többször volt szerencsénk egy-egy ellenséges repülőhöz, s akkor alapos okunk volt a félelemre. Különösen egy alkalommal fenyegette veszély a járókelőket, midőn két ellenséges repülő lebegett fölöttünk. A fölöttünk szétrobbanó ágyúvasszilánkjai ugyanis itt is ott is füttyülve hasították a levegőt és fenyegették halállal az utcán, a mezőn járókat. Sokszor hallottunk ágyúszót, de soha sem volt oly félelmes, mint ezen alkalommal. Az ablakok, ajtók, sőt az egész épület rengése kísérte a kegyetlen bömbölést. Sietve futott mindenki a legközelebbi biztos födél alá, a süvívte lezuhanó vasdarabok elől. Csodálatosan örködött ez alkalommal az isteni Gondviselés a somlyóiakon. Egyik jelöltünktől, kit az első szétrobbanó gránát a kertben talált, a vasszilánk alig féllépésnyire füttyült el. El is tette emlékébe a körülbelül fél kilogrammos, éles vasdarabot. Községünk több lakója menekült meg ily csodálatosan.

Más alkalommal a repülő meglehetősen messze, a keleti határon tűnt fel, gyönyörködve szemléltük a magasan szétrobbanó gránát foszlányait. Körülbelül 5-10 percnyi ágyúzás után az erős, mennydörgésszerű ágyúszót repülőink zakatolása váltotta fel; üldözőbe vették az ellenséget.

Esténként gyönyörű látványnak voltunk szem-

tanui, midőn a fényszórával kutatták az éj sötétjében az égboltozatot, nem bukkan-e elő valahol ellenséges repülő. Vakító fényű széles sáv jelent meg ilyenkor az égboltozaton, mely lenyúlt egészen a keleti határig, s minduntalan más és más helyet világított meg. Néha egy-egy templomot, nagyobb épületet, vagy egész községet is kivilágítottak a gyakorlatozó katonák. Ehhez hasonló szépséget még nem láttunk. A görögtűz meg sem közelíti e csodálatos találmányt.

Október végén hő vágyunk teljesült: megszabadultunk a német uralomtól. Mily örömet éreztek az érdekelt községek, az leírhatatlan. Kevés híjja volt, hogy *Te Deummal* nem ünnepeltünk távozásukkor.

Amint a németek csomagolni kezdtek, mi is mozgolódtunk. A jó Isten azonban annyira összeforrasztotta életünket a kereszttel, hogy most sem lehettünk el nélküle. Egy hétig állt már üresen az árvaház, s minket nem engedtek be. Osztrák kórház számára foglalták azt le újból. Kedves nővérünk reggeltől késő estig járt majd a kommandóhoz, majd a megyei urakhoz, míg végre egy heti gyötrelmes várakozás után intéztünk alig egyharmad részét megkapta. Szűkösen bár, de — hála a jó Istennek! — otthon vagyunk ismét! 1916. augusztus 28.-án, a késő esti órákban hagytuk el a meleg fészket, s 1917. október 28.-án, ugyancsak este vonul a gyermeksereg batyukkal megrakottan ismét az oly sokáig nélkülözött otthonba. Rég nem aludtunk olyan jól, mint azon éjszaka!

Hazajöttünk tehát. De az édes otthon élvezése nagy, igen nagy áldozatot kívánt. Meghalt egyik leg-egészségesebb nővérünk: Azella nővér. Különösen kedves nővérünk sokáig nem tudott beletörődni a szomorú valóságba. Hazahurcolkodásunk előtt 10-12 nappal fej-

fájásról panaszkodott. Miután pár nap múlva magas láz jelentkezett, kedves nővérünk orvost hivatott. — „Jelenleg a láz járvány az egész környéken, de nem jár semmiféle veszéllyel“ — mondotta az orvos. Mindemellett többször megvizsgálta a beteget s a rosszullet harmadik hetében gyöngé lefolyású tifuszt konstataált.

Halála előtt néhány nappal láza már alig volt. étvágya lassan-lassan helyrejött. Egy ízben föl is kelt; s midőn kedves nővérünk estefelé ágyba küldte, nevetve mondá: „Jó szívvel megyek. Ha egészséges az ember, akkor jól esik az ágy, csak mikor beteg, akkor nem.“ — Eszerint tehát már ő is félig-meddig egészségesnek vélte magát s távolról sem sejtette, hogy 3-4 nap múlva ravatalon fekszik.

November 6.-án, halála előtti napon — váratlan fordulat állott be. A délelőtti folyamán feltűnően sok vért vesztett, s ez annyira nyugtalanná tette kedves nővérünket, hogy házi orvosunk, valamint egy német orvos gyakori vizsgálatai és megnyugtatói dacára, sürgősen elhívatta Csíkszeredából az egész környék leghíresebb orvosát. Az erős vérzés délután megismétlődött. Sós befecskendezést adott neki az orvos azon megjegyzéssel, hogy ha nem jön semmi közbe, beviszi néhány nap múlva a kórházba. Már ekkor kevés volt a reménye a felgyógyuláshoz, de kedves nővérünk előtt ellenkezőleg nyilatkozott.

Mindennek dacára előkészítette kedves Azella nővért az utolsó szentségek felvételére. Mivel heti gyónását még nem végezte el, egész nap készült arra. Mikor említette kedves nővérünk a betegnek, hogy talán jó volna, ha az utolsó kenetet is fölvenné, nevetve mondta: „Nem vagyok én olyan rosszul; a szent áldozást nagyon kívánom, de az utolsó kenet fölösleges.“ —

„Nézzé, kedves nővér, — mondotta kedves nővérünk — azt én is látom, hogy nincs olyan nagyon rosszul, de az Úr Jézus minden bizonnyal előbb megadja a felgyógyulás kegyelmét, ha a szentségekben részesül, mint különben. Ami pedig a fő: ön is, én is nyugodtabbak leszünk azon tudatban, hogy lelkileg teljesen rendben van.“ — „Hát akkor tessék felvenni,“ — mondotta mosolyogva. Alig telt el azonban néhány perc, már mindenre késznek nyilatkozott. — „Két cserép virágot is hozzanak az Úr Jézusnak,“ — mondotta, látván a szobában való rendezkedést. Ülve, összetett kezekkel fogadta az isteni vendéget, s csak egy kis hálaadás után hanyatlott ismét vissza.

Bár este a szokottnál gyengébbnek látszott, gondolni sem mertünk arra, hogy halála már közeleg. Éjszaka a vérzés harmadszor is megismétlődött (több liter vért vesztett már aznap); utána annyira rosszul lett, hogy kedves nővérünk — ki mellette virrasztott — azt hitte, még az éjszaka meghal. Egyedül volt, nem tudta mihez fogjon. Imádkozott, majd nevéen szólította a beteget, ki erre mintha mély álomból ébredt volna fel, mosolyogva kérdé: „Tessék?“ — Reggelig nyugodtan aludt. — Éppen szent misére készültünk midőn mindannyiunk ijedelmére erős vérzés állott ismét be. A beteg ezt már nem érezte; nyugodtan, mosolyogva felelt a kérdésekre. Alig mozdította azonban kissé meg kedves nővérünk, hogy tisztába tegye, arca hirtelen elváltozott, majd sóhajtozva mondá: „Most igazán rosszul vagyok!“

Megrendítő jelenet tárult azután elénk. Íjedt, csaknem kétségbeesett arckifejezéssel sóhajtott fel: „Haldoklom!“ — majd gyertyát és feszületet kért. Mit érezünk e nem várt fordulatra, az leírhatatlan. Kedves

nővérünk lélekjelenlétét összeszedve, imádkozni kezdett vele, és alig kezdte meg a tökéletes bánat imát, a beteg göresösen összeszorított kezekkel, buzgón folytatta. — „Jézusom, szereltek! Szeretlek úgy, mint te szeretsz engem! — Szívemből bánom minden bűnöm!” — suttogta halkán, de érthetően, miközben a feszületet csókolgatta. Ott térdelt a haldokló közelében két főtisztelendő úr is, s így az Egyház imája közben esendesen, a legkisebb tusa nélkül halt meg. Gyönyörű halála irigylésre méltó! A jelenvoltak hő kívánsága: bár ilyen lenne a mi halálunk is!

Különös gyermekeink gondolkodásmódja is. Többen így nyilatkoztak: Nem tudjuk siratni a kedves nővért, hiszen neki jobb dolga van, mint nekünk. Egy kis fiú, ki a megboldogult harisnyáját javította, így szólt: Azért stoppolom meg a kedves nővér Azella harisnyáját, hogy engem is vigyen oda, hol most ő van.

Gyönyörű halála, rövid betegsége rejtély előttünk. Míg egészséges korában kissé zárkózott volt, most nem tudtuk eléggé csodálni a feltűnő természetváltozást. Bármit kérdeztünk tőle, mindig mosolyogva felelt. Még halála előtt két nappal is egész szünóra alatt mulattatott minket, jóllehet, egészséges korában nem igen fordult ez elő, mivel mindig szűkszavú, esendes volt. — A gyönyörű halálnak csak boldog örökkévalóság lehetett folytatása!

Mindez hazahurecolkódásunk első napjaiban történt. A halál üdvözölt tehát először az oly sokáig nélkülözött otthonban.

A megpróbáltatások elsorolása után, hadd közöljünk veled kedves jó Lapom, egy kis örömhírt is. Október havában *Napközi Otthon* nyílt meg nálunk, s így naponkint 200-230 gyermek étkezik házunkban. Míg

a plébánián voltunk, a nem messze fekvő iskola szolgált ebédlőnek; hazajövet 2 csoportban ebédelnek naponkint, a menekülés előtt vendégszobának használt helyiségben. Nagy örömünkre, bő alkalmunk van tehát a szeretet műveinek gyakorlására.

Jelenlegi lakótársaink meglehetősen jól viselik magukat. Az osztrák kórháznak külön katolikus lelkésze van, ki naponkint összegyűjti a fennjáró betegeket a reggeli misére. Istennek hála! kis kápolnánkban már ez is van. Megható volt az első szentmise. Ugyanazon énekekkel üdvözöltük a szentségi Jézust, melyeket a menekülés napján énekeltünk a szentmisén. — A buzgó tisztelendő úr naponkint kétszer prédikál mise közben: magyarul és németül, néha horvátul is. Vasárnaponkint két szentmisét és délután vecsernyét tart, s minden alkalommal két nyelven beszél. Egyedüli gondja katonáinak lelkiüdvé, kiket a szentgyónáshoz is elhivogat időről-időre. Szeretik is katonái. Nem egyszerű zsidó, református, stb. katonák hallgatják beszédét.

Lassan-lassan már kissé rendbe jövünk, szobánk is fokozatosan otthonias színt ölt. Ágyainkra függönyök, az asztalra abrosz, szalvéta is került már; az ágynemű jó része azonban még kölesönzött jószág. Az ablakok sem mindenütt átlátszók. Ahol ugyanis a keret el volt törve, ott deszkával kellett az üveget pótolni.

Egy nagy baj van még, t. i. nagyon sok az alkalmatlan vendégünk. Soha sem volt az árvaháznak annyi lakója, mint most, a szűkös világban. Rengeteg tetűt hagytak a románok itt emlékebe. Valóságos írtóháborút folytattunk már hónapok óta ellenük. Hála Istennek! már megfogyatkoztak. A legtöbb valószínűleg azon néhány paplan révén került hozzánk, melyeken románok heverték, s hazajöve megtaláltuk. Ágynemű hiányában

kénytelen volt kedves nővérünk azonnal használatba venni. Különbén a paplanok nélkül is eleget szedtek össze gyermekeink a kertben is, hol a fű is tele volt. A németek is sokat küzködtek velük, de kevés eredményel. Roppant szívós az életük. A pokrócok, ruhanemű már egészen lönkrement a sok forró kemencébe való rakástól, s az arcátlan tolakodó még sem veszett ki egészen. Nagyon soká teszik próbára az ember türelmét.

Néhány nap előtt jöttek haza Romániából az internáltak. Rémes dolgokat beszéltek. Minden faluba csak egy-két agyongyötört, beteg ember jött haza az 5-10 elhurcolt szegény öreg bácsi, gyermekből. 70 % elpusztult éhtífuszban. Egyhangúlag úgy nyilatkozott mindegyikük, hogy legtöbbször vastag bottal való ütlegelés pótolta a reggelit. Délre fagyos káposztát, majd egyéb zöldségfélét kaptak, vízbe főve. Néha dohos kukoricaliszt volt egyedüli táplálékuk, mit víz hiányában tenyerükből nyáltak.

Pincehelyiség volt éjjeli szállásuk, hol mint heringek veltak összeszorulva. Midőn az éhtífusz kiütött közöttük s nem győzték a holtakat a felszínre hozni betömték a pincehelyiség nyílásait. Ebből állt az egész temetés. Hyenkor nem egy élő is a föld gyomrában maradt. Esküvel erősítette szavait egy megtört jegyző, hogy lársa kivájta magát a föld alól, kit szintén elég jó erőben, élve eltemettek.

Szegény káplán urunk édes anyja is a románok szívtelenségének lett áldozata. A meneküléskor a tisztelendő úr szüleitől elválva nekünk segített. Szülei elmaradtak, s a román előcsapatok visszahajtották; édes atyját az ellenség visszavonulásakor magával hurcolta. Szegény öreg nem bírta sokáig. Két hónap mulva már meghalt. Holttestét az útra dobták, honnan lársai taka-

rították el, midőn a férgek martaléka lett. Haldokolva is kimászott a föld alatti lyukból egy kis hóért, melynek szopogatása kis enyhülést szerzett neki. Vele egy időben halt meg ugyancsak kis falunkból egy 14 éves fiú is. Akik hazajöttek, azok sem bírják soká. Egyik már is haldoklik. A sok botütés bélyegeit mindegyik' magán hordja.

Akaratlanul is hosszúra nyúlt levelem. Bocsánat, hogy oly sokáig tettem próbára türelmedet. — Isten áldását, sok kegyelmet kér nemes működésedre

B e n j a m i n.

Hittani tanfolyam.

Isten V. parancsolata.

Ma Istennek V. parancsolatáról tanulunk. Hogyan szól? Isten az élet és halál egyedüli ura. Másnak nem szabad ahhoz nyúlni. Azért ezzel a parancsolattal tiltja, hogy valaki elvegye másnak az életét, vagy akár csak kárt tegyen abban. Önmagunknak életében sem szabad kárt tenni. Minden embernek pedig kétféle élete lehet: testi élete, mely halállal végződik, és lelki élete, mely a keresztségben a megszentelő malasztal kezdődik s a mennyországba segít. Isten előtt mind a kétféle élet drága, azért ebben a parancsában mind a kettőt, a testi meg a lelki életet védelmezi. Isten ötödik parancsolata ellen tehát az vétkezik, aki felebarátjának vagy önmagának testi vagy lelki életében kárt tesz. (183. kérdés.)

Most ezekről a bűnökről részletesebben tanulunk. 1. Másnak testi élete. Ki volt az első, aki embert ölt? (Káin.) Ez borzasztó nagy bűn volt. Testvérét ölte meg, akit különösen szeretnie kellett volna. Elvette tőle a legdrágábbat, amiye az embernek a földön van, az életet. Súlyosan sértette Istent is. Ha valaki a király szeme előtt széttépné és sárba taposná a királynak arcképét, nem haragítaná az meg a királyt? Kinek a képmása az

ember? Az ember Isten képmása és gyermeke. Amint egy atya felháborodnék azon, ha valaki szeme előtt az ő gyermekét elpusztítja, úgy az Istent is a legsúlyosabban megsérti a gyilkos. Azért nevezi a Szentírás a gyilkosságot égbekiáltó bűnnek.

Megtörténik-e manapság is, hogy valaki megöli felebarátját? Sajnos, ilyen gonosztettek ma is előfordulnak. Néha kapzsiságból gyilkol valaki, néha pedig haragból. Miért olyan nagy ez a bűn? A gyilkos elveszi mástól a legnagyobb földi jót: az életet. Visszaadhatja-e neki valaha? Soha! S ha az, akit megölt, akkor éppen halálos bűnben volt, mit vett el még tőle a gyilkos? (A mennyországot.) Miért sérti Istent meg, aki felebarátját megöli? (Mert az ember Isten képmása és gyermeke.)

Az ember élete fölött csak Isten maga rendelkezik. Ő küldi a halált értünk, mikor azt jónak látja. Isten csak akkor engedi, hogy más életét kioltásák, 1. ha ellenség támadja meg a hazát. 2. Ha valaki életünket akarja elvenni s másképp nem tudunk védekezni. 3. A bíróságnak szabad kivégeztetni a gonosztevőket.

Aki mást megölt, helyrehozhatatlan kárt tett felebarátja testi életében. De előfordul az is, hogy valaki kárt tesz másnak testi életében, anélkül hogy megölné őt. Például: Egy gyermek követ dob egy másikra és kiüti szemét. Valakire kis gyermeket bíztak, s az nem vigyáz; a kis gyermek leesik és úgy megüti a fejét, hogy egész életén át gyöngé elméjű marad; egy mészáros romlott húst árúsít s aki megeszi, elrontja vele egészségét; vagy egy öreg szülővel olyan durván bánnak gyermekei, hogy az folyton bántódik, nem tud enni, se aludni s idő előtt meghal. Mindez bűn az V. parancsolat ellen és kihívja Isten büntetését. Így jegyezzük meg: Felebarátja testi életében az tesz kárt, aki felebarátjának egészségét megrontja, vele durván bánik, vagy őt megöli. (184. kérdés.)

Ki tesz kárt felebarátja testi életében? (Hogyan történhetnék meg az, hogy valaki másnak egészségét megrontja? (Megdob, leejt, hamisított élelmiszerekkel stb.) Néha ijesztgetés is nagyon ártalmas lehet, pl. elbújik egy gyermek s rákiált valakire, aki mellette elmege. Vagy

ostoba tréfa; pl. valaki alól elvonja a széket, vagy titokban akadályt tesz eléje, hogy elessek. Nem egyszer szomorúan végződtek az ilyen tréfák. Megegett már, hogy olyan is megsebesített vagy megölt mást, akiről senki sem gondolta volna. Hogyan történt ilyen eset? Valamiért nagyon megharagudott, a haragból veszekedés vagy gyűlölet lett, s ez egészen elvette az eszét. Kaint milyen indulat vezette gyilkosságra? (Irgykedés.) Mikor ker. szent János megintette Heródest, hogy nem szabad testvéreinek feleségét, Heródiást, nőül bírnia, Heródiás gyűlölni kezdte ker. szent Jánost. Félt, hogy miatta el kell távoznia a királyi udvarból. Gyűlöletből addig fondorkodott, míg végre megölette a szentet.

Nálunk megtörténik, hogy ha ketten összevesznek valamin, párbajt vívnak, vagyis összejönnek egy titkos helyen és lőnek egymásra, vagy karddal mennek egymásnak. Ez is nagy bűn, mert hiszen egyik meg akarja ölni a másikat, s ha ez nem is történhetnék meg valószínűleg, az emberölésnek szándéka is már nagy bűn. Akik párbajt vívnak vagy ott jelen vannak, hogy segédkezzenek, azok ki vannak zárva az Egyházból.

Aki tehát őrizkedni akar ilyen szörnyű büntől, mint a gyilkosság, annak arra kell vigyáznia, hogy a haragot hamar legyőzze szívében. Vigyázzatok erre ti is jobban ezután. Némelyik gyermek nagyon érzékeny, mindjárt meg van sértve és felindul. Legyünk szelídek, békeszeretők. Tudnunk kell uralkodni magunkon. Gondoljunk arra, hogy az Úr Jézus miértünk eltűrt ütéseket, köpéseket, arcücsapást, s nem állott bosszút; hallgatott és szelíden tűrt. És mi, szegény bűnösök, ne tudnánk ő érette egy kis bántalmat elviselni? Vigyázzatok az irigységre is. Önkéntelenül is érezhet ilyesmit egy gyermek, pl. másnak sikerült valami, neki meg nem; de nem szabad beleegyezni ilyen rossz indulatba, mert megnő, gyűlölet lesz belőle s kihívja arra a gyermekre az Isten büntetését. Aki mást gyűlöl, az gyilkos. — mondja a Szentírás. Vajjon miért gyilkos? Szeretné, ha a másikat nem látná, ha az nem is élne, ha tőle függne, eltenné láb alól.

(Folytatjuk.)

Földrajzi tanfolyam.

A vágvölgyi lovagváarak.

Látogassunk most el a lipítómegyei Likava várába. Északfelől nagyot rugaszkodik a hegység és odailleszti béremellét közvetlen a Vág fölé. Északnyugat felől lehet csak feljutni a tetején búslakodó várba. Valami Dones nevű olasz férfi építette Likava várát. Jó izlésű ember lehetett, mert a vára részére pompásabb helyet nem is választhatott volna. Nem nagy hasznát vette ugyan várának, mert nemsokára meghalt. Annál nagyobb hasznát vette Liptó vármegye, mert valamennyi vára között ez volt a legerősebb. Sokszor cserélt gazdát a vár. Legfényesebb napjait Mátyás király idejében élte. Mátyás halála után kézről-kézre vándorolt, míg végre Thököly István kezén megállapodott. Most aztán fényes világ kirmélt Likavára. Ez a gazdag főúr semmi költséget nem kímélve szépítette várát. Megtehetette, hisz hordószámra állt az arany és ezüst pincéjében. Vize azonban nem volt a várnak. Kiadta tehát a parancsot, hogy bármi áldozat árán is vizet kell vezetni a várba. Egy gazdag forrást csatoltatott a várhoz három öl széles és boltozatos bástyák segítségével. E bástyaépítésről csodás regék szállonganak a vidéken. Thököly állítólag az egész vármegyéből összeszedette a tojásokat s homok helyett tojás fehérjét használt az építésnél s a cement kikészítésére nem vizet, hanem bort fordított. — Hanem hát sokkal okosabb embernek ismerjük Thökölyt, semhogy ezt elhinnők róla. Annyi azonban bizonyos, hogy rengeteg sokba került ez a forrást felvezető bástya. Sok vihart látott falainak a kegyelemdőfést II. Rákóczy Ferenc adta meg, ki nemcsak maga előtt, hanem meghódolva mögötte sem szerette a várakat.

Miután meghallgattuk a vágvölgyi várak érdekes történetét, fölmerül a kérdés:
Miért épült annyi vár a Vág völgyében?

E miértnek azértje részben történelmi — mert Mária Terézia csalogatta ide a főurakat — részben földrajzi ok. Mi természetesen a földrajzi ok után kutatunk,

s igyekszünk azt a gyermekek értelmi fejlettségének megfelelően ismertetni. Ne boncolgassuk soká a kérdést, világos lesz azonnal, ha megismerjük a

Kárpátok szerkezetét.

A Kárpátok, mint tudjuk, Dévénytől Orsovaig, illetőleg Brassóig körítik szép hazánkat. Nem tartoznak a Kárpátokhoz a dunántúli hegyek, Horvát-Szlavonország hegyei s Erdély nyugati határán emelkedő hegységek. (Bihar, Réz, stb.) Azt is tudjuk, hogy a Kárpátok lánchegeység. A terjeszkedés iránya azonban nem a legfontosabb jellemzője a lánchegeységnek. Sokkal lényegesebb ennél a keletkezés módja. Könnyen megérthetjük ezt, ha az aszalt szilvára gondolunk. A föld izzó magvának kihülése eredményezi a szilárd kéreg lassú összehúzódását; az így keletkezett ráncokat pedig lánchegeységnek mondjuk. A Kárpátok is gyűrődés által keletkeztek. Persze, nem egyszerre történt a földkéregnek ez a ráncosodása, hanem sok-sok ezer év alatt mindig újabb rétegek gyűrődtek a meglévőkhöz az Alpok, Pireneusok, Balkán hegység, Himalája szintén lánchegeységek; azokban is össze van gyűrődve a föld kérge.

Áttérhetünk már most a szerkezetre. A Kárpátok hegyive 4 zónából áll: két üledékes övből, melyek vízből leülepedett kőszégekben állanak, tehát homokkőből, dolomitből, mészkőből; ezután jön a kristályos kőzetekből: gránit, gnejsz, palákból álló vulkáni zóna. Hogy miért éppen ez a rend, azt e keretben nem részletezhetjük, majd más alkalommal arra is kitérünk. Lássuk most egyenként az öveket.

1. Legkívül találjuk a Kárpátok legterjedelmesebb, legjellemzőbb zónáját: a h o m k k ő z ó n á t. Rendesen sűrű erdő borítja, egyhangú gerincei, lankás lejtői nem igen csalogatják a turistákat. A Magyar-Morva határhegységgel kezdődve, széles csik alakjában köríti az országot, Brassóig.

2. Ezen belül jön a hegység legszebb, legérdekesebb, legelevenebb része: a m é s z k ő z ó n a. Mivel a később keletkezett homokkőzóna gyűrődésekor sok törés zavarta meg és a mészkövet a víz könnyen kifaragja, má-

lasztja, a hegységnek ebben a részében fordulnak elő a legfestőibb völgyek, szakadékok, sziklaalakulatok, a legmerészebb csúcsok, a legmeredekebb sziklafalak, a legszebb vízesések, barlangok, bűvő patakok, stb. Együttal a legtöbb alkalom, hogy az ember a nyakát törje. A Kárpátok mészkőzónája nem összefüggő vonulat. Idők folytán erősen lekopott, töredezett, elpusztult, úgy, hogy ma már csak szirtekben van meg. Szakadatlan sorban húzódik ez a szirtvonulat a Vág völgyében, azontúl csak itt-ott bukkan elő egy-egy mészkőszirt egész Erdély határáig, honnan kezdve ismét sűrűbben következnek. Ezekre a megmaradt szirtre épültek a középkor mesés lovagvárai, melyek a vágvölgyi vonzó tájképeket még festőibbé varázsolják.

Egész bazár van a természet játékaiból is. Így Trencsénnel szemben a Sokalka nevű sziklabérc mellében, az idő vastoga, mint kis egér a zsemlyében, három lyukat vájt egymás fölé. A legenda szerint egy Benedek nevű szentéletű remete lakott itt, ki a magyarok megtérítése körül fáradozott. A kapzsiság azonban gyanút fogott: Ez az ember nem lelkeket, hanem kincseket gyűjt. Őljük meg és vegyük el kincseit! És megölték. De csalódtak, mert a csörgés, melyről azt hitték, hogy aranyak csörgése, diócsörgés volt. A szent a napok és Miatyánkok számlálgatására használta a diót. A három barlang ettől fogva szentély lett; most is megvan a hármaskápolna. A legalsónak egyik odujában ott áll a szentnek kőből faragott szobra.

Nem mulaszthatjuk el, hogy vágvölgyi utunkban legalább egy pillantást ne vessünk a Szulyói völgybe. Bármerre tekint itt a szem, mindenhol meglepő látvány tárul az szemlélő elé. Nem egekig törő hatalmas csúcsok, más egyéb tesz itt hatást. Úgy tetszik, mintha egy óriási műteremben lennénk, hol finom mesteri kéz vésője alól kikerült ember- és állatalakzatok, obeliszek, tornyok lennének kiállítva. Meggyőződünk pedig jártunkban, hogy ez alakoknak az anyaga szikla: mész és márga s ezek között van kovakő is. Az eső, hó hatása következtében a puha mész és márga könnyen kopik, ellenben a kemény kovaszem egy ideig az anyatómeg között marad, s így

e sziklák bizonyos időközökben más-más alakot vesznek föl. Emitt, mintha az özönvíz előtti város összes palotái, emlékoszlopai s lakói volnának megdermedve. Azt várják csak, hogy az arkangyal megfújja a trombitát s mind talpra állanak. — Amott a sziklába vésett szöszékről hiába szórja dorgáló szavát a pap a három kártyás felé, kik gömbölyű asztal körül a veszedelmes szenvedélynek nem tudnak ellenállni; hogy e bűnös üzelmet ne lássa, elfordítja tekintetét a szemben álló barát a bűnösöktől s odaborul a szűk oltár elé, hogy bocsánatesdő imáját elrebeje. Távolább egy egész állatsereglet van. Elöl az állatok királya az oroszlán, majd a lomha medve, hiéna, óriási kígyó. — Távolról egy fátyolos hölgy tűnik föl, kinek uszályát törpék viszik, stb. stb.

3. Harmadik zóna a kristályos zóna. Kristályos kőzetekből: gránit, gnejsz palákból épült. Hegyformái kerekesebbek, kúposabbak, belsejükben sok ércet rejtene, ezért hazánk ércvidékei. (Vepor, Gömör-, Szepesi-Érchegység.)

4. A medencék (Alföld, Ergdélyi-medence) sülyedésével kapcsolatosan vulkáni anyag, (trachit, bazalt) tódult a felszínre s alkotja a Kárpátok negyedik, legbelső zónáját: a vulkáni zónát. A trachit hegyek máladéka igen termékeny, különösen kedvez a szőlőnek. Ezért a trachithegyek nemesfém- és ásványgazdagságuk mellett jó bortermő vidékek. Pl. a tokaji hegyek, a Mátra vidéke.

Zóna szerint csoportosítva a Kárpátok tagjait, így alakul a kép: 1 Magyar-Morva határhegység, Nyugati Beszkidek, Keleti Beszkidek, Erdős Kárpátok, Máramarosi-havasok egy része, Csiki-Berecki havasok, Bodoki-, Baróti-, Persányi hegyek.

2. A mészkőzóna, mint már mondtuk, nem alkot összefüggő vonulatot, csak szirtrek mutatják a helyét. A Vág völgyét kíséri s a Magas-Tátra keleti oldalán tűnik fel festői, több száz apró szirtjével. A Keleti-Kárpátokban ez a vonulat teszi széppé a Tölgyes, Békás stb. szorosokat.

3. A kristályos zóna tagjai: Kis Kárpátok, Kis-Fátra, Magas-Tátra, Nagy-Fátra, Alacsony-Tátra, Vepor, Gömör-Szepesi-Érchegység, Máramarosi-havasok egy része, Radnai havasok, Gyergyói havasok.

4. A vulkáni zóna igen hatalmas. A Magyar-Ercheység, Osztróvszki-hegység, Cserhát, Mátra, Bükk és Eperjes-Tokaji hegység az Északnyugati felvidéken; Vihorlát-Gutin az Északkeleti- és Hargita a Délkeleti-felvidéken tartoznak ide.

Hát a Déli-Kárpátok hová tartoznak, annak tagjai közül egyet sem nevezünk meg? Azok más szerkezetűek, azért újabban nem is számítjuk azokat a Kárpátokhoz, hanem Erdélyi-havasok neve alatt külön tárgyaljuk őket.

Az eddigieket figyelmesen végig olvasva, senki sem kételkedhetik azon, hogy a hegyeknek ilyenféle szerkezeti alapon való tárgyalása nem csak az illető vidék sok természeti érdekességét, életét, történetét érteti meg velünk, ellenkezőleg, belátja, hogy ez az egyedüli helyes mód, amellyel könnyen megjegyezhető módon rendet teremthetünk a hegyek között. Aki figyelemmel követi a Kárpátok ily leírását a térképen, vagy esetleg le is rajzolja azokat, különböző színekkel jelezve a zónákat, olyan képet nyer a Kárpátokról, melyet nem egykönnyen felejt el. Így majd nem követünk el a felsorolásnál ilyenféle hibákat: a Kárpátok részei: a Kis-Kárpátok, Magyar-Morva határ-hegység... Osztróvszki-Vepor-hegység, stb. Különböző zónába tartozó hegyeket nem lehet egy kalap alá dugni. Tapasztalás szerint sokkal jobban érdeklő is a gyermeket az ilyen tanítás, mint a nevek nagy össze-visszasága.

Ha kifogynak itt-ott a témából, nagyon jó, ha az elüljáró nővér valamit felolvas, ami csakugyan felüldíti a nővéreket s mindenkit érdekel, de ezt sem az egész szünórán át.

Szünórák.

Egy kis tévedés.

Egy főpap nagy gyermekbarát lévén, szeretett az iskolákba ellátogatni, hol örömmel hallgatta a kicsinyek feleleteit. Kérdéseivel itt-ott félrevezette őket, s az így nyert naiv feleleteken el-elmulatott. A többi között kérdé egy kis leánytól: „Melyek Krisztus legnevezetesebb csodái?” — Felelet: „A kánai menyegzőn a vizet borrá változtatta.” — „Történnek most is ilyen csodák, hogy az emberek a vizet borrá változtatják?” — kérde a főpap. — „Igen, — válaszolt a kis leány, — mert Krisztus Urunk megparancsolta. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!”

Sokak figyelmébe!

Néhány hónap előtt küldtünk kedves nővéreinknek a gazdaság körébe vágó igen hasznos füzetkéket. Kérjük, használják fel saját kis gazdaságuk javára, vagy pedig adjanak e füzetkék nyomán jó tanácsokat a falusi népnek, hogy rávezessék őket az okszerű gazdálkodásra. Van még néhány ily gazdasági füzetünk, s kívánatra szívesen megküldjük kedves nővéreinknek. Ezek: A konyhakert, A méhtenyésztés, A gyümölcsös-kert, Baromfitenyésztés, Baromfihízlalás, A sertés hizlalása, A sertés tenyésztése és tartása. Különben bárki ingyen megkaphatja e füzeteket, ha levelezőlapon e címtől kéri: *M. Kir. Földművelésügyi Minisztérium Könyvtára, Budapest.*